

BYGGVÄSTEN

TIDNING TILL MEDLEMMAR I BYGGNADS VÄST ÅRGÅNG 9 #4 DECEMBER 2018

DÄRFÖR VÄLJER DE ACKORD

”Det kan skilja en
hundring i timmen”

**Utnyttjade,
lurade och
hotade**

**Frustration
när det gäller
dammet**

**Krönika:
Oroande
oreda**

**327 kronor i timmen
– men något lägre
löner på topp tio**

 BYGGNADS Väst

4-6 Utnyttjades av arbetsgivaren

Marius och Nicolae kom till Sverige från Rumänien för tio år sedan. De hamnade i en beroendeställning till arbetsgivaren som utnyttjade dem.

8-10 De väljer prestationslön

Vi har träffat tre som valt att jobba på ackord. Förutom mer i lön ser de flera fördelar med ett effektivt arbetssätt och bra planering.

12 Fick lungorna förstörda

Ola Jansson arbetade i många år som industriisolerare. Den dammiga miljön har förstört hans hälsa för resten av livet.

3 Krönika:

Oroväckande att oreddan ökar på arbetsplatserna och att ackordet motarbetas.

5 Tema damm

Årets Arbetsmiljövecka (vecka 43) hade tema damm. Många skyddsombud är frustrerade.

11 Med fullmakt

Jörgen Moberg på Per Jacobsson Byggnads AB har fått Byggnads Västs första fullmakt på avtalssidan.

Byggnads Väst

Alla kontor: 010-601 10 09

Medlemsservice: 010-601 14 14
vast@byggnads.se
byggnads.se/vast

KONTOR

GÖTEBORG (regionkontor)

Olof Palmes Plats 1
413 04 GÖTEBORG

Fax: 031-774 33 77

BORÅS

Norrby Tvärgata 3, 2 tr
504 37 BORÅS

Fax: 031-774 33 77

HALMSTAD

Andersbergsringen 104
302 55 HALMSTAD

Fax: 010-601 13 98

SKÖVDE

Box 417 [Besök: Torggatan 18, vån 3]
541 30 Skövde

TROLLHÄTTAN

Swedenborg Center
Lasarettsvägen 9
461 52 TROLLHÄTTAN

Fax: 0520-48 92 99

Öppettider på kontoren:

Månd-torsd 8-12, 13-16, fred 8-12
(8-12 även dag före "röd dag"/afton)
Obs! Skövde Må-to 9-12, 13-15, fred 9-12
Har du svårt att komma dessa tider?
Ring! Vi hittar en tid som passar bättre.

Telefontider på samtliga kontor:

Månd-torsd: 8-12, 13-16
Fred: 8-12, 13-15
[Medlemsservice 9-12]

A-KASSAN

Telefon: 010-601 18 00

E-post: a-kassan@byggnads.se

Telefontider: Ersättning, medlemskap
och avgifter, månd-fred: 9-11

Utlandsarbete: Månd, onsd och fred: 9-11

Omprövning eller överklagan:

Månd-fred: 9-11

Obs! Alla handlingar sänds till Arjeplog

Kassakort skickas till:

Byggnads a-kassa,
FE36, 930 87 ARJEPLOG

Alla övriga handlingar till:

Byggnads a-kassa, FE36,
930 88 ARJEPLOG

TIDNINGEN BYGGVÄSTEN

Adress: Byggvästen

Olof Palmes Plats 1
413 04 GÖTEBORG

Redaktör: Peter Gustafsson
[text & foto om ej annat anges]
010-601 14 39,
peter.gustafsson@byggnads.se

Redaktionskommitté: Linnéa Ellström,
Tomas Emanuelsson, Charlotte Bejmyr,
Henrik Fager, Rickard Kronlid, Michael
Nyrén, Peter Hellberg, Jörgen Frödelius.

Utgivning: Fyra nummer per år.

Ansvarig utgivare: Tomas Emanuelsson

Tryck: Sjuhäradsbygdens Tryckeri AB.

Ett telefonnummer för fackliga frågor:

010-601 10 00

1

Martin Ivarsson monterar golvvärme. Han och VVS-kollegan Andreas Carlén föredrar att arbeta på ackord. Och just deras bransch har visat sig ha bra förutsättningar för detta.

Större oreda leder till fler arbetsplatsolyckor

Jag har ofta nämnt att jag är bekymrad över de brister i kvalitén på det branschen producerar i dag. Det finns tydliga mönster på varför detta händer.

Ordning och reda. Vi har under de senaste årtiondena sett hur stora delar av branschens entreprenörer arbetar med att ha en mängd entreprenörer och underentreprenörer på samma arbetsplats. Det skapar ofta oordning och oreda.

Jag fick se en lista på en arbetsplats där 59 företag arbetade med att bygga bostäder. Då kan vi även notera att detta inte var någon stor arbetsplats. Det som är signifikativt med de arbetsplatser som drivs på detta sätt är en allmän oreda och oftast är de mycket röriga. Det leder till den försämrade arbetsmiljö vi ser i dag. Olyckor som leder till skador och dödsfall ökar.

VI PÅ BYGGNADS Väst träffar många medlemmar som vittnar om att det numera blivit olustigt att arbeta på byggena och därför lämnar för andra arbeten. Det är ofta duktiga yrkesarbetare vilket är ett problem för hela branschen.

När jag frågar varför nämner de ofta just oredan som det stora problemet. Det finns även en annan anledning som blir tydligare när jag pratar med dem som lämnar

”... och mitt engagemang var viktigt. Så är det inte i dag”

eller startar eget med inriktning på småjobb. Inflytandet. ”Förr var kunskap och engagemang viktigt, laget tog då ansvar och drev arbetet på ett bra och rationellt sätt då min kunskap och mitt engagemang var viktigt. Så är det inte i dag”.

När jag hör detta funderar jag på vad många företag

egentligen gör. Den ständiga striden kring våra löneformer där arbetsgivarna förstör förutsättningar för inflytande och engagemang från yrkesarbetarna är tydlig.

I ARBETSLAG DÄR löneformen bygger på produktivitet som är tydligt mätbar finns engagemang och vikten av yrkeskunskap är stor.

Som tur är har vi ett antal företag som fortfarande håller fast vid detta sätt att arbeta och skapa bra förutsättningar för engagemang och inflytande för dem som arbetar där.

För att ge ännu bättre förutsättningar för företag att anamma detta arbetssätt – som vi vet leder till bättre ordning och reda som naturligt leder till en bättre arbetsmiljö – har vi infört möjligheter till fullmakter.

Fullmakter kan gälla allt i avtalet men när det gäller §3 i byggavtalet finns det stora möjligheter för arbetstagare och företag att samarbeta. Då gäller det givetvis att alla parter tar ansvar och vågar.

Byggnads Väst vågar ge förtroendet till de lagbasar som kan och vill. Samtidigt blir företagets ansvar större. Företagen måste visa ödmjukhet och vilja när det gäller att på ett tydligt sätt arbeta för att lönerna bygger på mätbara mål. Kan något vara enklare än att mäta produktion?

För att få en bättre arbetsmiljö, bättre kvalitet och mer ordning och reda behöver vi samarbete inte strid.

Tomas Emanuelsson
Ordförande Byggnads väst

Blir beroende av arbetsgivaren

Många arbetare kommer till Sverige efter att ha blivit lovade jobb hos ett företag som drivs av landsmän.

De hamnar i beroendeställning och hindras från att organisera sig.

Om de skadar sig eller säger att de tänker gå till facket blir de hotade med att bli hemskickade. I Marius och Nicolae's fall här intill bodde de hos arbetsgivaren som rev deras inbetalningskort till Byggnads.

Många arbetare får pengar i handen men inget lönebesked.

Tyvärr inget nytt problem

Svart arbete i byggbranschen har varit ett problem i flera decennier.

2017 tog Byggnads och Byggmästareföreningens projekt "Fair play bygg" emot 141 tips om misstänkta brott i byggbranschen enbart i Stockholms län. Det var en ökning med 25 procent jämfört med året innan.

Slipade metoder för att fuska

Ofta har företagen styrelseledamöter med falska eller kapade identiteter.

En person kan ha fler än ett företag och fakturerar sedan mellan sina egna företag.

Det förekommer bulvaner och falska fakturor.

I många fall handlar det om grov organiserad brottslighet. Andra gånger är det små firmor med ett tiotal anställda.

Ibland är det små jobb åt privatpersoner, men många av dessa utnyttjade arbetare finns som falska F-skattare på stora, skattefinansierade byggprojekt.

Många gånger vet inte huvudentreprenören vilka som är på plats eftersom de har falska ID06.

Utnyttjade, och **HOTADE**

GÖTEBORG: Byggnads väst har två medlemmar från Rumänien som blivit utnyttjade, blåsta på flera månaders lön och hotade till livet.

Med hjälp av facket har de nu fått sina pengar och har börjat på ett nytt företag.

Marius och Nicolae kom till Sverige från Rumänien för tio år sedan. De började jobba som betonghåltagare på Rivmästarna i Småland som drevs av landsmän till dem som kommit till Sverige tidigare. Mestadels gjorde de jobb i Göteborgstrakten.

Månadslönen var från början som mest 15 300 kronor. Då arbetade de mer än åtta timmar varje dag och ofta på helgerna.

– Dessutom bodde de hos sin arbetsgivare. Då bodde de fyra personer i en Friggebod som stod på arbetsgivarens tomt. Var och en betalade 5 300 kronor i hyra varje månad, och från början betalade de ännu mer för sitt boende, berättar Linda Djärv, ombudsman på Byggnads Väst.

När de arbetat några månader steg lönen. Men hur mycket övertid de än jobbade fick de aldrig mer än 17 300 kronor i månaden.

Deras arbetsveckor var omänskligt långa och bröt mot reglerna i avtalet. Under en period jobbade Marius 34 dagar i rad, var ledig en dag och arbetade sedan 58 dagar i sträck. Han var alltså ledig en dag av 92!

MARIUS OCH NICOLAE fick inga lönespecifikationer, men dokumenterade alla timmar de arbetat och sparade anteckningarna. Ganska snart insåg de att de varje månad hade fått för lite i lön.

De kände sig hela tiden dåligt behandlade. När Byggnads Väst gjorde ett sponstbesök på en arbetsplats där Marius och

Nicolae jobbade låste deras chef, som var ägarens son, in dem i ett rum.

Till slut fick Marius och Nicolae nog och kontaktade Byggnads Väst under hösten 2017 för att fråga vad som gällde och hur mycket de skulle ha i lön. Sedan tog de med sig den informationen till arbetsgivaren.

När de vände sig till chefen och ville ha de pengar de slitit ihop blev de avskedade på stående fot. De blev också hotade och det dök upp personer utklädda till poliser som sa att de skulle skickas hem till Rumänien.

EFTERSOM RIVMÄSTARNA i Småland har ett hängavtal med facket begärde Byggnads Väst en förhandling med företaget. Rivmästarna sa då att all lön inklusive semesterersättning, skulle betalas ut enligt avtalet.

Efter avskedet fick Marius och Nicolae lön den 25 oktober 2017. När pengarna väl kom granskade Byggnads Väst utbetalningarna och jämförde med Marius och Nicolae's egna anteckningar. Stora summor fattades för både Marius fall och Nicolae's.

Byggnads kallade företaget till lokala förhandlingar som sköttes via en videolänk. Arbetsgivaren (VD:n för Rivmästarna) hade en vacklande hälsa och pratade med talhjälpmedel i form av en mikrofon som trycktes mot halsen, vilket försvårade förhandlingen.

– VD:n påstod att Marius och Nicolae inte gjort så många timmar som de säger och hävdade att de inte haft så mycket verksamhet under den här perioden, säger Linda Djärv.

DET VISADE SIG också att arbetsgivarens son hade startat ett nytt bolag, Rivmästarna i Västra Götaland. De tog upp jobb i Rivmästarna Småland men fakturerade i Rivmästarna Västra Götaland.

Det hela komplicerades ytterligare av att VD:n dog mitt under förhandlingarna.

Lurade

BORRAR HÅL. Marius när han renoverar badrum i Kungälv.

I samband med det sattes Rivmästarna i Småland i likvidation. Under den visade det sig att företaget hade svårt att få in fordringar och det slutade med att Rivmästarna i Småland AB sattes i konkurs.

Byggnads hjälpte då Marius och Nicolae att få statlig lönegaranti. Den täcker tre månader, men eftersom att förhandlingen inte var avslutad fick de ersättning för fyra månader, från det att förhandlingsframställan var gjord, juni till och med september 2017.

Marius fick cirka 160 000 kronor inklusive semesterersättning och övertid.

Nicolae fick cirka 100 000 kronor. Pengar de aldrig skulle sett röken av om de inte varit medlemmar i Byggnads och fått hjälp.

MARIUS OCH NICOLAE har nu bytt företag och jobbar kvar i Sverige.

Men innan allt var klart dök det vid ett tillfälle upp en stor kille där de bodde och hotade dem. "Om ni vill behålla era liv ska ni sluta ha kontakt med facket."

Det hotet har polisanmälts och allt har sakta men säkert lugnat ner sig.

Läs Marius berättelse på nästa sida.

Kvarts – en lömsk fara på bygget

Vecka 43 var det arbetsmiljövecka med fokus på det skadliga dammet.

Särskilt kvarts har visat sig vara väldigt skadligt för kroppen. När det är små dammpartiklar letar de sin in i lungornas kapillärer och lungblåsor. Det blir ofta inflammatoriska tillstånd som i längden kan ge dödliga sjukdomar som cancer, och silikos.

Skadlig miljö – gör en anmälan

Problemet är att damm och kvartsdamm finns på i princip varje bygge. Det har visat sig att vid oanmälda besök får minst 80 procent av byggena en påpekning om damm.

Det handlar om att minimera riskerna genom att ta hjälp av dammfällor och skyddsmask. Det är då viktigt att masken har rätt filter (P3-filter).

Tänk på att dammet är lömskt i och med att sjukdomarna sällan visar sig förrän efter tio eller tjugo år.

Många skyddsombud är frustrerade över att det inte händer något. Därför uppmanar Byggnads Västs regionala skyddsombud Mikael Holmqvist alla som upptäcker brister i arbetsmiljön att göra en 6:6A-anmälan.

Enligt Arbetsmiljölagen är arbetsgivaren då tvungen att göra något åt problemen. Till exempel mäta antalet dammpartiklar och se till att ingen arbetar i för höga värden.

TIPS:

Städa genom att skrapa eller dammsuga. Förvara din skyddsmask i en plastpåse när den inte används. Ändra rutiner som att till exempel slipa ett betonggolv i slutet av arbetsdagen. Skärma av det rum eller del av rummet där dammet skapas av slipning, sågning eller borring.

Och: ligg på arbetsgivaren om till exempel riskbedömningar.

Nu kan Marius andas ut

...men han är inte kvitt alla minnen

GÖTEBORG: I dag jobbar Marius på ett nytt företag där han trivs. Men han är fortfarande berörd av alla år hos Rivmästarna i Småland.

– Det är inte lätt att glömma allt som hänt. Det var slavliknande förhållanden, säger han.

Vi träffar Marius i Kungälv. Han river ut badrum i ett bostadsområde. Hans nya arbetsgivare har precis som Byggnads hjälpt honom till ett normalt liv som betonghåltagare och rivare.

– Han har hjälpt oss mycket. Nu fungerar allt bra och jag är glad att det är över. Här pratar vi med chefen och han berättar vad vi ska göra och vi får betalt när vi jobbar övertid, säger Markus.

När han börjar berätta om allt han gått igenom tidigare blir han känslösam.

– Det är lätt att bli utnyttjad när du inte vet någonting. Jag hade svårt att få jobb i Rumänien och behövde pengar så jag tog chansen att flytta till Sverige för

att jobba. Jag visste inte hur något fungerade. Jag hamnade i en beroendeställning och vi var hela tiden rädda för att bli hemskickade och vågade inte säga något.

Marius och hans kollegor bodde också hos ägaren till företaget vilket gjorde det ännu svårare att säga ifrån när de behandlades illa.

– Du vet. Det är svårt att hitta en lägenhet.

ÄGARNÄRNINGEN TILL RIVMÄSTARNÄRNINGEN i Småland lovade hela tiden en massa för att kunna behålla sina anställda.

– Vi skulle få lön sen, allt skulle bli bättre. De sa att de höll på att starta upp företaget men att det skulle bli större och att vi skulle tjäna bra med pengar. Men det var en mardröm, minns Marius.

Åren gick och problemen avlöste varandra.

– Om vi klagade sa de att vi måste göra jobbet, att de hade andra som kunde ta våra jobb, att vi var tvungna att åka hem till Rumänien om vi inte jobbade på.

Arbetsgivarens son förfalskade Marius namnteckning och Marius blev in-

skriven i bolagets styrelse utan att han visste om det.

– De hade ju mitt personnummer. Men ägaren kom undan. De är untouchable. De har lärt sig systemet och vet hur de ska undvika polisen, berättar Marius.

SOM VÄL VAR hade han gått han med i Byggnads och när han till slut tröttnade på att bli dåligt behandlad kontaktade han facket och fick hjälp.

Samtidigt blev det en jobbig period med hot och en lång process för att få alla pengar som företaget inte betalat.

– De tog våra ID-handlingar och sa att vi måste lämna Sverige. Två gånger kom det en stor kille och hotade oss, han hade kniv. När vi började ta bilder på honom blev han arg och sa att han inte ville bli inblandad. Efter det kom han inte tillbaka.

Marius har också försökt varna landsmän och kompisar får att börja jobba på företaget.

– Men det är svårt. De tror på dem precis som vi gjorde. Det är sex-sju killar som jobbar kvar åt arbetsgivarens son. Ägarna fortsätter tjäna pengar och kör runt i snygga bilar, säger Marius.

KÄMPAR MOT DAMM.

Skyddsombuden Fredrik Franklin och Pontus Johansson tycker att det händer för lite när det gäller damm på arbetsplatserna.

Stor frustration hos många skyddsombud

LIDKÖPING: Trots att skyddsombuden ofta påpekar brister när det gäller damm händer inte mycket.

– Folk städar inte efter sig och har inte rätt skydd, säger Fredrik Franklin.

Han är skyddsombud på Sunningens bygg och arbetar nu som UE hos Peab. Tillsammans med kompisen Pontus Johansson kom han till skyddsombudets dag i Lidköping. Totalt var det 50 skyddsombud som kom på informationsträffen.

De fick lyssna på yrkeshygienikern Therese Klang och överläkaren Jonas Brisman från Arbets- och miljömedicin på Sahlgrenska universitetssjukhuset. Duon berättade bland annat om hur farligt just kvartsdamm är och vilka gränsvärden som gäller.

Svårt att greppa tyckte flera av skyddsombuden som hade många frågor.

”Finns det inga lättlästa tabeller där det går att se ungefär hur mycket damm det uppstår i en speciell situation?”, Undrade någon.

Svaret är att det finns det inte. Varje situation är unik. Samtidigt vet de flesta skyddsombud och byggnadsarbetare när det dammar för mycket och att det inte är bra för hälsan.

– Tyvärr är det mycket gnäll. Vi kan tjata hur mycket som helst men ingen gör så mycket åt det. Damm tas upp på skyddsronderna, men sedan faller det mellan raderna, säger Fredrik Franklin.

HAN OCH PONTUS kom och lyssnade för att kunna ta med sig informationen tillbaka till sin arbetsplats.

– Sedan får vi se hur många som lyssnar på det. Jag vet inte hur vi ska

lyfta frågan så att det händer något, säger Fredrik Franklin.

– Jag jobbar ju på Peab som är ett av Nordens största byggföretag. Ledningen känner till problemet med damm, men verkar inte veta vad de ska göra, säger Pontus Johansson.

NÅR THERESE KLANG frågade om det alltid görs en riskbedömning innan ett arbete sätter igång blev svaret från de 50 skyddsombudet ett rungande ”NEJ!”.

Pontus och Fredrik har inte sett någon förbättring under de år de arbetat.

– Jag har ju gått från små byggen till större och det är bättre på de större med dammfällor och skyddsmask. På små byggen är det många som inte brydde sig om dammet, säger Fredrik.

– På de stora företagen har jag inte sett någon skillnad de senaste fyra åren. Det är samma så det kan bara bli bättre, säger Pontus.

PÅ MILLIMETERN. Martin Ivarsson monterar golvvärme. Han föredrar ackord framför tidlön.

”Kan skilja en hundr

BORÅS: VVS-arna Martin Ivarsson och Andreas Carlén på Caverion har arbetat på ackord i många år.

– Det kan skilja en hundring i timmen så det blir pengar, säger Andreas.

Andreas och Martin har varit kollegor i många år. Företaget de arbetar på i Borås har alltid haft en kultur med många som jobbat på prestationslön.

– Våra arbetsledare är VVS-are och har själva arbetat på ackord. De har koll och försvarar våra timmar, säger Martin Ivarsson.

Vi träffar Martin och Andreas på ett bygge i Borås. De håller på att montera slingor till golvvärme. Just den här dagen arbetar de ihop.

– Vi brukar hålla i varsitt projekt på olika byggen, men ibland åker vi och hjälper varandra. Till exempel när det är tunga grejer som ska lyftas, säger Andreas.

Det märks att de är sammansvetsade. Martin håller i plaströret och Andreas häftar fast dem.

– Jag är en av de där som gillar att jobba hårt. Med prestationslön får du också vad du förtjänar, säger Martin.

DET BÖRJADE MED att båda två gick Byggnads Västs ackordstagarutbildning för VVS-are för drygt tio år sedan.

– Man måste ha en ingång för att lära sig hur det fungerar för att det ska gå bra att jobba på ackord. Sedan är det bra att ha någon rutinerad som drar och visar hur det fungerar, då är det lättare att se hur bra det är, säger Martin.

– De första åren kan vara lite tuffa. Först är du lärling, sedan får du egna byggen och det tar ett tag innan du vet vad som gäller. Många kanske tror att det bara är att börja med ackord och sedan ställa sig och tjäna pengar, säger Andreas.

PÅ CAVERION ÄR det fler och fler som väljer prestationslön.

– Vissa gör det hela tiden, men det beror lite på vilka jobb man hamnar på. Om det strular mycket på ett bygge är det svårt att tjäna så mycket extra, säger Martin.

– Ibland går det bra, det är svårt att säga, men på sistone har det fallit väl ut för oss, säger Andreas.

På Caverion har de anställda en förhållandevis hög timlön som sedan påverkas av ackordet.

– Men med hjälp av smartt arbete där

LIGGER I. Både Andreas Carlén (nederst) och Martin Ivarsson gillar att jobba hårt..

ing i timmen”

Martin och Andreas tips för att lyckas med ackordet

- Passa tider.
- Ha ordning på material och beställningar.
- God kommunikation med arbetsledare/platschefer.
- Var samarbetsvillig.
- Var engagerad i ditt jobb.
- Du ska vara kunnig om vad som ingår i ackordet och vad som är extra.
- Planera arbetet långt i förväg, håll koll på förbrukade och återstående timmar.

vi håller arbetstider och tidsplaner kan vi kan tjäna betydligt mer varje månad, säger Martin.

Vad vill ni säga till unga byggnadsarbetare som funderar på att börja jobba på ackord?

- Gå utbildningen som Byggnads anordnar. När du väl fått smak på det och lyckas bra med ackorden och börjar tjäna bra med pengar blir det en morot att kämpa för. Men de ska veta att man hela tiden måste göra ett bra jobb, säger Andreas.

- Många tror kanske att de måste jobba mycket hårdare om de går på ackord. Men egentligen handlar det bara om planering. Saker ska inte stå stilla. Det måste hända något hela tiden. Så fort du måste åka och hämta grejer som inte är på plats springer tiden iväg, säger Martin.

Skiljer 18 kronor i timmen

Enligt Byggnads statistik skiljde det i september 18,15 kronor i timmen för er som arbetar på prestationslön inom TBM (trä, betong, murare). Tidlönen låg på 194.81 kronor och ackordet på 212.96.

Golvläggarna låg i somras på i snitt 245,37 kronor i timmen i hela landet.

Grunderna för prestationslön

Lite enkelt om löneformen ackord (eller hur jag själv kan påverka min egen lön):

Oavsett avtalsområde, yrke eller typ av arbete, innebär prestationslöneformen ackord att man får lön utifrån den mängd arbete som utförs under en given period. Större mängd utfört arbete ger högre lön, mindre mängd utfört arbete ger lägre lön.

Detta innebär på inget vis vare sig att man måste springa, fuska eller göra något annorlunda än vanligt. Oftast handlar det helt enkelt om att planera och lägga upp sitt arbete så att det blir så effektivt utfört som möjligt, utan onödigt tidsåtgång eller spilltid.

Samtidigt ska man också hålla koll på att de arbeten och moment som utförs finns med i den kalkyl eller beskrivning av jobbet man mäter mot.

Det som saknas och inte ingår i något annat moment, noteras och påpekas när man mäter periodens arbete.

Eftersom hela idén bygger på att man får betalt för det man utför, måste man följaktligen få med det som gjorts för att kunna ta betalt!

Man mäter den totala mängden arbete som utförts på en arbetsplats, och de som är på arbetsplatsen och ingår i samma arbetslag får dela på pengarna, det vill säga har lika lön.

Oftast är byggnadsarbetare initiativrika, drivna och delaktiga i planering av sitt arbete. Därför finns det exempel på arbetslag som enbart genom att byta löneform från tidlön till ackord har fått en rejäl löneökning, utan att på något sätt förändra sitt sätt att utföra arbetet!

Vill du veta mer eller ha hjälp att komma igång? Ta kontakt med Byggnads Väst på **010-601 10 09** eller **vast@bygggnads.se**

”Känns givet att mäta”

Måns Larsson har varit golvläggare i sex år. Nu arbetar han på Sandéns golv i Halmstad AB och har börjat mäta och jobba på prestationslön.

– När vi får flyt på ett jobb går det väldigt bra. Men ibland kan det vara svårare, vissa servicejobb till exempel.

Han bor i Halmstad, men den här dagen är han på Tuvelyckans förskola i Båstad. Måns Larsson blandar ihop spacklet, häller ut det på golvet och sedan sprider han ut det som om han brer en macka.

– När man jobbar med moment som man är bra på är det lättare att tjäna bra på ackord. Det jag är bra på kan jag forcera mer tycker jag, säger han.

Fram tills i år har han mestadels arbetat på timlön. Men efter att han träffat Ronny Nilsson, som höll i ett av Byggnads Västs projekt för att lyfta fram prestationslön, började Måns mäta de flesta av sina jobb. Det under-

Måns tips

Ge det ett försök. ”Byggnads hjälper till med listor och det finns alltid någon kollega som kan hjälpa till.”

lättade också att han bytt företag eftersom Sandéns är mer positiva till att de anställda jobbar på ackord.

GOLVLÄGGARNA HAR SIN blå bok (kombiackordsprislistan) och det är bara att följa tabellerna och räkna ut sin lön.

– Oftast funkar det bra, men det finns en del punkter på mätlistan som

det inte är så lätt att hänga med på vad de betyder. Förklaringarna kunde varit bättre. Den kunde varit mer komplett, det hade sparat många telefonsamtal. Om allt varit tydligare och lättare att komma igång kanske fler hade börjat mäta, säger Måns.

IBLAND KAN HAN ha tre olika jobb samma dag och då gäller det att hålla reda på alla moment, men med lite vana går det snabbt.

– Så fort du lärt dig excel så tar det bara någon minut att skriva in allt när jag kommer hem på kvällen, så det går snabbt med tanke på att det kan skilja ganska många kronor i timmen.

Han kommer definitivt att fortsätta mäta framöver.

– Absolut. Byggtiderna blir kortare och kortare, det blir stressigare och stressigare på varje jobb och då känns det rätt givet att mäta det man gör.

Han upplever inte att arbetsdagarna är annorlunda sedan han börjat mäta.

– Det är inte så stort skillnad. Vi gör samma moment och håller samma effektivitet som tidigare.

Med fullmakt att förhandla

Jörgen Moberg har fått Byggnads Västs första fullmakt på avtalssidan.

Det innebär att Jörgen kan företräda regionen i förhandlingar på företaget.

Jörgen arbetar på Per Jacobsson Byggnads AB och har varit fackligt förtroendevald där sedan 2002 då han blev skyddsombud.

Sedan blev han MB och de senaste åren har han arbetat halvtid med fackliga frågor på företaget.

– Jag sitter på kontoret åtta timmar varje vecka och sedan försöker jag fylla på med timmar och lösa det som dyker upp, säger han.

I och med att han fått en fullmakt kan han förhandla om till exempel arbetstider och har rätt att lägga ut natarbete vid till exempel gjutningar som börjar tidigt på morgonen.

HAN KAN OCKSÅ fatta beslut om in- och utlåning i över åtta veckor.

Arbetet med fullmaktsfrågor ska skötas under hans 20 timmar med fackligt arbete.

Jörgen Moberg tycker att det fackliga arbetet flyter på bra på Per Jacobsson.

Företaget har i dag cirka 80 snickare och ett 30-tal tjänstemän.

– Jag känner ju alla runtomkring mig på företaget och det är inga konstigheter.

Jag är redan delaktig i det mesta.

– Jag brukar lösa förhandlingar över en kopp kaffe klockan sju på måndag morgon. Då börjar vi diskutera och tar det en bit i taget. Vi brukar aldrig vara ovänner runt förhandlingsbordet utan vi försöker resonera och hitta en lösning.

PER JACOBSSON HAR alltid varit ett fackligt företag.

– De ringer hellre Byggnads än BI om det är något, säger Jörgen.

Även om han arbetat med fackliga frågor länge dyker det hela tiden upp nya grejer. Därför blir Jörgen inbjuden till Byggnads Västa och förhandlingsenhetens fysiska möten och ska få vidareutbildning.

Känni ni att ni är redo för att ta en fullmakt på ditt företag? Kontakta Byggnads Väst.

■ KRÖNIKA

Som man bäddar får man ligga

Visst känner ni igen talesättet i rubriken. I skrivande stund har vi fortfarande inte fått någon regering i Sverige. Svenska folket har använt en av våra självklara rättigheter, att i fria och demokratiska val bestämma hur vi vill att landet skall styras.

Så långt helt i sin ordning, men den fråga som plågar mig är, hur kan så många arbetstagare tro att något av allianspartierna eller SD vill oss arbetare väl?

Jag kan bara komma till ett svar – okunskap. Denna okunskap betyder så här långt att många av våra arbetskamrater har bäddat säck, kanske främst för sig själva, men även för alla andra som inte tillhör den översta eliten av vårt alltmer ojämlika samhälle.

Okunskap, om att alla de olika lagar och regler som finns för att skydda oss i arbetslivet, med fel regering bara är ett pennstreck från att försvinna.

Okunskap, om att med fel regering är inte ens den självklara allmänna rösträtten självklar.

Jag vill avsluta med att citera John Philpot Curren, en irländsk politiker som levde 1750–1817. Ja, det var en annan tid, man hade en annan syn på sin verklighet, men ändå så tänkvårt.

Det är ett vanligt öde för de passiva, att se sina rättigheter falla offer för de företagsamma. Det villkor på vilket Gud har givit människan frihet, är ständigt vaksamhet. Var rädda om er där ute.

Anders Karlsson

Regionalt skyddsombud

Förändringar som måste ske enligt Ola

- Det måste ske förändring på politisk nivå.
- Det krävs större regelverk för hur arbetsmiljö ska bedrivas. När det gäller upphandlingar måste mer ansvar till. Tyvärr slarvas det med skyddsrutiner.
- Politiker måste ha förståelse för att alla inte kan jobba till 65.
- Arbetsmiljölagen ser bra ut på papper, men det måste ske uppföljningar. Det gäller att cheferna på företagen verkligen följer lagen.
- Det här är dessutom en global fråga. Industriisolerare och rivare är en ett utdöende släkte bland infödda svenskar. Numera sker rekryteringen i Östeuropa. Vi måste nå även dessa arbetare.

Dammet förstörde Olas lungor för livet

STENUNGSUND: Ola Jansson har jobbat som skyddsombud i över tjugo år och engagerat sig i kollegornas hälsa. Han är tillbaka på jobbet ibland, för att få umgås med kollegorna. Men trots att han vill kan han inte jobba mer. Lungorna är förstörda för resten av livet.

Ola Jansson har ett långt arbetsliv som industriisolerare och vittnar om hur farligt det är att jobba i dammiga miljöer. Andnöd och svår astma, obstruktion i lungorna lyder diagnosen.

– Det började med att jag vaknade upp på nätterna med smärtor i lungorna och förstod att något var fel. Det var

tungt att andas på grund av slem och liknande, det var jobbigt att gå.

OLA JANSSON FRÅN Stenungsund hal-kade in i byggbranschen av en slump. Han var sjöman och fick lärlingsjobbet som industriisolerare genom kontakter på 70-talet. Han trivdes och blev kvar.

– Vi rev gammal isolering, och när den suttit länge på varma rör och torkat blir det otroliga mängder damm. Det var inga ordentliga masker på den tiden och vi drog in det här dammet i munnen och i lungorna. Det spelade ingen roll att vi jobbade utomhus, exponeras du av damm och jobbar i den här miljön hela dagar kommer det att påverka dig.

För Ola Janssons del blev det totalstopp för att arbeta vidare i dammiga miljöer 2016. Försök till omplacering med andra arbetsuppgifter gjordes till en början med avbröts. Det är inte hel-

ler helt lätt att omskola sig när man är 56, utan ork, för att sedan ge sig ut för att hitta en ny anställning.

OLAS JANSSONS ÄRENDE ligger i dag hos AFA. Tack vare hjälp från Byggnads försäkringsombudsman, Lars-Göran Johansson, som drivit hans ärende under många år kan han i dag hämta ut en summa varje månad.

Snart kommer det att bli en större klumpsumma, som självklart inte kompenserar för förlorad hälsa, men blir ett viktigt plåster på såren.

– Jag är så tacksam för den hjälp jag fått genom Byggnads. Det är många papper som ska fyllas i som man får hjälp med, och vidare har det varit ett fantastiskt stöd. Nu ska jag resa och umgås med mina syskonbarn. Lösa in lite lån. Jag har jobbat ett långt liv med kroppen. Nu vill jag försöka njuta av den tid man har på jorden.

Prata med varandra om villkor

Hej kamrater
Sköt dig själv och skit i
andra, sågs det allt för ofta.
Helt fel, om du frågar mig.

Jag menar att vi måste prata med
varandra. Vi måste vara våra arbets-
kamraters och branschkollegors
bollplank.

FRÅGA HUR DIN

arbetskamrat mår.
Fråga om det finns något som din
arbetskamrat är missnöjd med på
jobbet.

Fråga om din arbetskamrat har
något bra tips på ett problem som du
själv har.

Fråga din arbetskamrat om hen är
medlem i Byggnads.

FÖR OM VI vänder på det, vem vinner
på att vi slutar prata med varandra?
Jo arbetsgivaren.

Om vi inte jämför villkor mellan
företag, hur ska vi då veta om vi har

det bra företaget, eller om villkoren
är bättre på ett annat företag?

NÄR PRATADE DU senast med någon
som inte jobbar på just det företag
du jobbar på?

Som vi alla vet är det oftast många
underentreprenörer på våra arbets-
platser.

Prata med dem som jobbar som
underentreprenör på din arbetsplats.

Fråga hur de har det. Fråga hur de
mår.

Fråga vad de har för villkor. Fråga
om de är medlemmar i Byggnads.
Var nyfiken.

VI JOBBAR TROTS allt på samma ar-
betsplats.

Är det inte konstigt att vi har
kollegor från olika företag på samma
arbetsplats, men vi vet inte vilka
villkor de arbetar under?

Är det inte konstigt att vi jobbar så

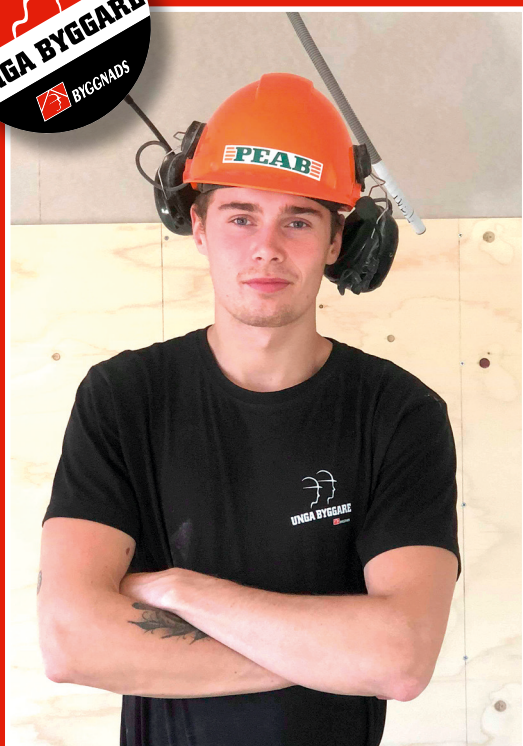
nära varandra, men ibland vet vi inte
ens vad de som är på arbetsplatsen
heter?

PRATA MED VARANDRA kamrater. Prata
om vardagen, prata om fritidsin-
tressen, prata om jobbet, prata om
vad ni vill förbättra på er arbetsplats
eller på företaget.

FÖR DET KAN jag lova er, oavsett om vi
pratar med varandra eller inte.
Så gör arbetsgivarna det.

VAR NYFIKEN OCH var rädda om varan-
dra, det tycker jag är bättre.

**Parham
Pour Bayramian**
Avtalsansvarig

Hallå där ...

...Johannes
Andersson

**Varför är du med i Unga
Byggare?**

– Jag tycker att det är ett kul
sätt att lära av andra och kunna
vara med och påverka och
utveckla idéer för att förbättra
branschen.

Varför ska man vara med i

Unga Byggare?

– Tidigare generationer har
banat vägen för våra avtal och
villkor och nu är de vår gene-
rations ansvar att gå ihop, för
att tillsammans hålla dom och
förbättra dom.

Man får också möjligheten att
gå massa olika kurser och träffa
massa gott folk från andra
regioner.

Johannes Andersson

Ålder: 24.

Bor: Tibro.

Intressen: Musik träning och
jakt

Fackliga uppdrag: Region-
fullmäktige och suppleant i
regionstyrelsen.

UNG BYGGARE? Om du är under 30 år och intresserad kan du kontakta
Johan Andersson som är ordförande i den regionala kommitén:
ungabyggare.vast@byggnads.se

Lönetoppen

De flesta jobb kan mätas. Det är inte ovanligt att lönen ökar med 20 kronor/timmen eller mer.

Det höjer dessutom både pension och semesterlön. Regionens högsta förtjänster redovisas här.

Samtliga mätningar finns bakom medlemsinloggningen på Byggnads hemsida, byggnads.se.

För frågor om statistik och prestationslön kontakta **Conny Johansson: 010-601 14 13.**

PRESTATIONSLOÑ TBMA* 1 augusti–30 september

	Företag	Objekt, ort	Fördelningstid	Förtjänst
1	GH Olofsson AB	Våglångsgatan, badrum	1 436	327,43
2	GH Olofsson AB	S2 Volvo Hisingen	1 389	257,14
3	Tommy Byggare AB	331157 Vara lagerhus	2 971	253,70
4	Asplunds Bygg i Mellansverige	Tåstorps demenscentrum	3 032	251,79
5	Tommy Byggare AB	Landvetter sporthall	1 355	249,61
6	Veidekke Entreprenad AB	Sörredsmotet	5 713	245,28
7	Peterson & Hansson Byggnads AB	Bacchus etapp 1	5 765	244,58
8	Byggservice i Mark AB	HSB BRF Svedjan	593	241,43
9	Novab AB	Sörby 18-113	1 185	238,82
10	Veidekke Entreprenad AB	Sörredsmotet	6 308	238,39
11	PEAB Sverige AB	Cramo Landvetter	106	236,67
12	Hansson & Söner Entreprenad	Kniparedsvägen	484	235,77
13	Rydgers Bygg AB	Församlingsbygget i Floda	548	235,36
14	Asplunds Bygg i Mellansverige	Falköping Tåstorp 7:7	1 355	235,00
15	Novab AB	Sörby 18-113	560	233,82

*TBMA = tråbetsong, murare, anlägg

PRESTATIONSLOÑ övriga yrken 1 augusti–30 september

	Företag	Objekt, ort	Fördelningstid	Förtjänst
Golv	Sandå Sverige AB	Hylteg 6D-101	8	576,13
Golv	Assmundsons Golv AB	24156 Lunden Skola/MF	21	306,35
Golv	Sandå Sverige AB	Laxvägen 14 Anneberg/RE	12	298,89
Glas	Kortedala glasmåsteri AB	Diverse Göteborg v 32	193	193,81
Glas	Kortedala glasmåsteri AB	Diverse Göteborg v 36	231	188,90
Glas	Kortedala glasmåsteri AB	Diverse Göteborg v 35	246	187,03
Platt	Halmstad Kakelhus AB	Klackarup	798	230,10

VVS Inga inmätta timmar under perioden -----

Ställ Inga inmätta timmar under perioden -----

PRÄTAR OM FUSK. Byggnads Anders Johansson har varit på det kommunala bolaget Higab och pratat om vad de ska tänka på vid upphandlingar.

Byggnads Väst vill öppna ögonen på upphandlare

Byggnads Västs Anders Johansson har varit hos Higab och berättat om byggbranschens problem med svart arbetskraft och dumpade priser.

Syftet var att öka medvetandet hos kommunens upphandlare.

Higab är Göteborgs kommunala bolag som äger och förvaltar cirka 300 byggnader i staden, däribland Gamla Ullevi, Scandinavium, Stadsteatern och Stora Saluhallen.

Higab utvecklar ständigt fastighetsbeståndet och gör många stora upphandlingar på till exempel renoveringar av fastigheter och nybyggen.

Därför var Anders Johansson, som är chef för förhandlingsenheten på

Byggnads Väst, inbjuden att prata inför ett 20-tal personer hos Higab. Han informerade om olika områden där det fuskas med skatter och slarvas med arbetsmiljö och arbetstider. Anders mål var att öppna ögonen på Higab och få personalen att tänka ett varv extra när de gör sina upphandlingar.

– Som Skatteverket säger ”ser det för bra ut, låt bli”, berättade Anders.

UPPHANDLANDE KOMMUNER OCH statliga verk känner självklart till att det finns problem inom byggbranschen, men har oftast bara kontakt med huvudentreprenören på ett projekt.

Higab bekräftade också att de gör relativt få granskande besök på arbetsplatserna.

Byggnads har en helt annan inblick i hur det fungerar längre ner i entreprenörsleden. Anders gick igenom hur vissa företag booster sin ekonomi

genom att dumpa priser och ta in underentreprenörer där arbetarna tjänar betydligt mindre än normala svenska löner för byggnadsarbetare.

– En normal vinst för ett byggföretag ligger på mellan noll och åtta procent. Ligger det över tio är det en varnings-signal, berättade Anders.

DET UTBREDDA FUSKET med falska F-skattare är också något att hålla ögonen på.

Det Higab och andra upphandlande myndigheter kan göra är att ställa högre krav på huvudentreprenören, till exempel när det gäller hur många led av underentreprenörer det förekommer och följa upp bättre.

Risken är ju att många beställare känner till fuskets, men blundar för det eftersom de vill att ett projekt ska bli klart.

VÄLKOMMEN PÅ MEDLEMSMÖTE I DIN KRETS

Varje medlem tillhör en medlemskrets och bostadsorten avgör vilket möte som är ditt. Kontaktpersoner och mer info finns på hemsidan, byggnads.se/vast (under Medlem). De kretsar som inte har med sina möten här kan ha lagt in dem på vår hemsida.

Verksamhetskretsar

FYRBODAL Torsdag 24 januari 18.00.

Plats: Byggnads lokaler, Swedenborg Center, Trollhättan.

Tema: Årsmöte.

FYRBODAL Torsdag 7 februari 18.00.

Plats: Affärsvägen 6, Tanum.

Tema: Aktuell information om Byggnads och läget i branschen.

FYRBODAL Torsdag 4 april 18.00. **Plats:** Stationsvägen 20, Munkedal.

Tema: Aktuell information om Byggnads och läget i branschen.

GÖTEBORG Onsdag 23 januari 17.00, fika från 16.30. **Plats:** Olof Palmes plats 1, vån. 4.

Tema: Årsmöte.

GÖTEBORG Tisdag 19 mars 17.00, fika från 16.30. **Plats:** Olof Palmes plats 1, vån. 4.

HALLAND Onsdag 30 januari 18.00. **Plats:** Rörelsens hus, Andersbergstringen 104, Halmstad.

Tema: Årsmöte.

SKARABORG Torsdag 24 januari 17.30. **Plats:** Skara stadshotell.

Tema: Årsmöte.

PRO GÖTEBORG OCH BYGGNADS PENSIONÄRER

Tid: Onsdagar 6 januari, 13 februari och 13 mars. 11.00–14.00.

Plats: På grund av att vi inte längre kan vara i utbildningslokalen är det oklart vilken lokal vi ska använda.

Vi träffas i Byggnads lokaler på Olof Palmes plats.

För ytterligare information ring Ingemar Rönne på **0760-22 10 53**.

Kom och träffa dina arbetskamrater under trevliga former. Kaffe och mackor serveras.

SJUHÄRAD Torsdag 24 januari

Plats: Arbetsrörelsens hus, Norrby Tvärgata 3, Borås.

Tema: Årsmöte.

Så blir du medlem i facket

INTRÄDESANSÖKAN

Enklast är att fylla i dina uppgifter på hemsidan byggnads.se. Klicka på fliken **Medlemskap/Bli medlem**.

MEDLEMSAVGIFTEN

Lönen avgör storleken på din medlemsavgift.

Ange din inkomst på byggnads.se.

Logga in på medlems-sidorna och följ instruktionerna. På hemsidan ser du också de olika avgiftsstegen. Du kan också ringa för att få hjälp: **010-601 14 14**.

Just nu pågår en kampanj där alla nya medlemmar endast betalar 100 kronor i månaden i tre månader.

AUTOGIRO

Att betala avgift via autogiro är bekvämt. Skriv ut blanketten från hemsidan eller ring telefonnumret ovan så skickar vi en blankett till dig.

Just nu, och hela 2019, pågår en kampanj som innebär att alla medlemmar som väljer att byta betalsätt till autogiro får ett "Superpresentkort" till ett värde av 200 kronor.

Kommunkretsar

BENGTSFORS-ED Torsdag 17 januari 16.30 **Plats:** Restaurang Tjuren, Ed. **Tema:** Årsmöte.

HYLTE Torsdag 24 januari 18.30. **Plats:** ABFs lokaler, sedan pizza.

HYLTE Tisdag 21 maj 18.30. **Tema:** Medlemsmöte med lerduveskytte på Skärshults skjutbana.

LIDKÖPING Torsdag 17 januari 18.00. **Plats:** Folkets hus, Lidköping. **Tema:** Årsmöte.

LIDKÖPING Fredag 10 maj 18.00. **Plats:** Campingen, Lidköping. **Tema:** Medlemsmöte med minigolf.

MARK Tisdag 15 januari 18.00. **Plats:** Abfs lokal på Industrigatan 14a Skene.

TRANEMO Tisdag 15 januari 18.00. **Plats:** Glasets hus, Limmared.

UDDEVALLA Torsdag 17 januari 18.00. **Plats:** Folkets hus U-valla. **Tema:** Årsmöte.

UDDEVALLA Lördag 25 maj 11–15. **Tema:** Familjedag

med fiske och korvgrillning. **Plats:** Smedsvattnet, Herrestadsfjället. **Anmälan:** Till Caroline **010-6011380** senast 21 maj.

VÄNERSBORG Tisdag 22 januari 18.30 **Plats:** LO-fackens lokal, Nygatan, Vänersborg. **Tema:** Årsmöte.

ÖSTRA SKARABORG Torsdag 10 januari 17.00. **Plats:** Kulturhuset, Skövde.

ÖSTRA SKARABORG Må 6 maj 17.00. **Plats:** Byggnads, Torggatan 18, Skövde.

